

A true sense of national pride

HET NATIONAAL HISTORISCH MUSEUM IN INTERNATIONAAL PERSPECTIEF

Het ontwerp van het gebouw in Arnhem is klaar. Maar wat moet erin? Daarover zijn de afgelopen maanden verhitte discussies gevoerd. De lont in het kruitvat van Van Speijk, de schemerlamp die Karremans aan Mladic gaf? De deuren van de slotkerk in Wittenburg en natuurlijk de Nachtwacht¹. Maar hoe hebben ze dat in andere landen eigenlijk aangepakt?

▷ Zomaar wat voorbeelden die Thomas van der Dunk noemt in het vermakelijke boekje *Het Nederlands Museum. Een tweeduizendjarige wandeling door de vaderlandse geschiedenis* (Van Genneep, 2005).

Een nationaal historisch museum is een museum over de geschiedenis van een land. Het is een van overheidswege geïnitieerd museum, dat echter wel objectief en onafhankelijk opereert. De collectie van het museum bevat schilderkunst, cultuur, voorwerpen uit het dagelijks leven, archiefstukken, persoonlijke bezittingen, enzovoort. De bezoeker loopt als het ware door de geschiedenis van een land, met al haar facetten. Een aanwinst voor een land, zou je zeggen. Maar het realiseren van een nationaal historisch museum is in Nederland goed voor veel discussie. Want waarom zou een land een dergelijk museum willen? Wordt geschiedenis ingezet als nationaal bindmiddel of wil een overheid eenvoudigweg burgers meer vertellen over het land waarin zij leven? Het is interessant om eens over de grens te kijken. Hebben landen om ons

heen eigenlijk zo'n museum en hoe is dat tot stand gekomen?

Tony wasn't into history

De Engelsen, befaamd om hun tradities, hebben een indrukwekkende reputatie op museaal gebied. In Londen alleen al zijn drie historische musea van wereldformaat te vinden: het British Museum, de National Gallery en de Tower of London. Een nationaal historisch museum hebben de Engelsen echter niet. Plannen zijn er wel. Ruim tien jaar geleden lanceerde Lord Baker, een voormalig 'education secretary' het plan om, uiteraard in Londen, een Museum of British History te bouwen. De Britse regering zou 50 miljoen van de 110 miljoen pond die voor het project begroot was voor haar rekening nemen. Deze belofte werd ingetrokken toen Tony Blair aan de macht kwam: Tony 'wasn't into

history'.

Met Gordon Brown aan het Britse roer, probeert Baker het opnieuw en vooralsnog met meer kans van slagen. De nieuwe *prime minister* juicht het initiatief toe en heeft toegezegd zich in te zetten om de realisatie van het museum mogelijk te maken. Zowel Brown als Baker zijn duidelijk over het waarom van het Britse NHM: *we should have a new institution to give our children a true sense of national pride*. Beide heren laten er geen misverstand over bestaan, het eiland heeft voldoende bereikt om trots op te zijn: *free speech, no arbitrary arrest, free democratic elections and universal suffrage are the gifts we have given to many parts of the world* om maar eens een bescheiden voorbeeld te noemen.

Lord Baker lijkt met zijn plannen een lans te breken voor het schoolvak geschiedenis. Het vak dreigt langzaam uit

Expositie
2008-5.10.2008
-So 9-19 Uhr, Eintritt frei
seumneerl.bonn. www.ndg.de

Österr.
Seum
Haus
der 6

1. Duitsland: Das Haus der Geschichte in Bonn

2. Ierland: National Museum of Ireland in Dublin. Heeft een aparte afdeling in een oude kazerne geheel gewijd aan de geschiedenis van Ierland.

3. Nederland: Het Nationaal Historisch Museum in Arnhem (ontwerp is klaar).

4. Griekenland: ΕΘΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. Gesticht in 1960 en ondergebracht in het oude parlamentsgebouw van Athene.

5. Finland: Suomen Kansallismuseo in Helsinki. Een van de oudste nationaal historische musea, daterend uit 1896.

6. Luxemburg: een museum over de militaire historie van Luxemburg.

7. Oostenrijk: Das Heeresgeschichtliches Museum in Wenen, een museum over de militaire historie.

8. Frankrijk: ja, maar als onderdeel van het Nationaal Archief in Parijs.

9. België: Het BELvue museum in Brussel. Geopend in 2005, ligt naast het koninklijk paleis.

10. Italië: geen.

11. Portugal: Nationale musea over archeologie en antieke kunst, maar over de periode daarna is er geen nationaal museum.

12. Spanje: geen.

het curriculum te verdwijnen en deze trend zou een halt toegeroepen kunnen worden met een museum dat iedere Britse leerling minstens één keer bezocht moet hebben. Echter, het nieuwe instituut zal waarschijnlijk geen broedplaats voor vernieuwend historisch onderwijs worden. Het wordt meer een plek, waar getracht wordt oude glorie in stand te houden: *'Today it is even more important and necessary because as a result of devolution there is a tendency for England, Scotland, Wales and Northern Ireland to go their own ways.'* En daar heeft Baker gelijk in: Schotland en Ierland hebben namelijk wel een nationaal historisch museum...

Geen Guldensporenslag

De taalstrijd en de huidige politieke situatie bij onze zuiderburen lijken alleen al het bestaansrecht van een nationaal Belgisch museum in twijfel te trekken. Desalniettemin hebben Vlamingen en Walen in 2005 het 175-jarig bestaan van het koninkrijk gevierd met de opening van een nationaal historisch museum, BELvue genaamd. De naam is een woordspeling op het voormalig Bellevuehotel, waarin het instituut gevestigd is. 'Het enige museum', zo vermeldt de site, 'dat de geschiedenis van België voor u onthult' en 'na uw bezoek blijven er nog weinig mysteries over het Belgische verleden over.' Krasse uitspraken, maar deze lijken meer voort te komen uit ambities op het gebied van de geschiedbeoefening dan uit nationale trots. En die ambities zijn er: 'historische aanknopingspunten die hen (bezoekers, red.) kunnen helpen om België, zijn socio-economische evolutie, zijn institutionele werking en de

rol van zijn monarchie beter te begrijpen (...) een sterk pedagogische en kritische museografie, maar die mensen ook beroert.' Toch lijkt het museum hiermee niet te veel hooi op haar vork te nemen. Het thema is duidelijk afgebakend: de geschiedenis van het Koninkrijk België. Dus geen Guldensporenslag of Brugse lakenhandel, maar een verhaal dat begint met de onafhankelijkheid in 1830. Dit gebeurt in twaalf zalen, met namen die doen denken aan hoofdstukken uit geschiedenis-methodes: (1919-1939) *De massa in verleiding*, (1945-1973) *Van koningskwestie tot golden sixties* en (1973-2005) *Tussen globalisering en federalisering*. In iedere zaal wordt met de inrichting getracht de sfeer van de getoonde periode op te roepen. Aan educatie wordt veel aandacht besteed. Voor zowel het basis- als voortgezet onderwijs worden voor de verschillende niveaus bezoeken georganiseerd. Er is geprobeerd om het materiaal voor leerlingen zo veel mogelijk aan te laten sluiten op de eindtermen die gelden voor het Belgische geschiedenisonderwijs. Ook activerende didactiek ontbreekt niet: zo moeten leerlingen bij één lesprogramma zelf de gids zijn in het museum.

Versterken van de Duitse identiteit

Het beste voorbeeld van een nationaal historisch museum staat in ... Duitsland. Het initiatief voor dit museum kwam van Helmut Kohl. Het museum was bedoeld om 'mensen informatie te geven over de recente geschiedenis van ons land om zo het historisch bewustzijn van de bevolking te vergroten.' Met name de linkse partijen waren

bang dat het museum een te nationalistisch karakter zou krijgen. Maar volgens Simone Mergen, hoofd educatie van het Haus der Geschichte in Bonn, heeft dat gevaar nooit bestaan: 'Duitsland was nog verdeeld. Wij konden moeilijk van 'nationaal' spreken. Bovendien is die term veel te beladen.' Het Haus der Geschichte heeft een politieke missie: het versterken van de Duitse identiteit nadat de beide Duitslanden weer samen gingen. Maar binnen die opdracht opereert het volledig onafhankelijk.

Het Haus der Geschichte in Bonn werd in 1994 geopend. Al na een jaar kon het museum de miljoenste bezoeker verwelkomen. Inmiddels komen er ongeveer vijf miljoen bezoekers per jaar. De toegang is gratis. De vaste tentoonstelling laat de naoorlogse geschiedenis zien. Van de wederopbouw via de jaren zestig naar het leven in de DDR tot aan de val van de muur. Het meest indrukwekkende object is de originele dienst-Mercedes van bondskanselier Konrad Adenauer uit de jaren vijftig. Voor scholieren maakt het museum speciale lespakketten, die er degelijk uitzien. Er is een team van twintig scholieren actief in het museum zelf. Ze komen twee keer per maand bij elkaar en organiseren activiteiten en discussiëren met bezoekers.

Heroïsche toewijding

Het land waar je een NH-museum het meest zou verwachten heeft er geen: Frankrijk. Nou ja, geen... Het Musée d'Histoire de France is een onderdeel van het Nationaal Archief. Het museum is gevestigd in Hôtel de Soubise en Hôtel de Rohan in Parijs. In het museum zijn wisselende tentoonstellingen,

bijvoorbeeld over Marie Antoinette of Frankrijk en de Olympische Spelen. Het voornaamste doel is om het publiek te tonen wat zich in de archieven bevindt. Daarnaast is het museum erg actief en organiseert het lezingen, theater, museumnachten en speciale activiteiten voor kinderen. Educatie speelt een grote rol. Het museum heeft uitgebreide lespakketten met allerlei leuke activiteiten voor leerlingen. Zal er ooit een echt nationaal museum in Parijs komen? Met de komst van Sarkozy is het nationale verleden van Frankrijk weer 'hot'. Zo heeft hij opgeroepen tot een nationale herdenking van de in 1941 gefusilleerde Guy Môquet. Deze 17-jarige jongen schreef op de avond voor zijn executie een ontroerende brief aan zijn ouders, die volgens Sarkozy voortaan elk jaar op alle scholen moet worden voorgelezen. In Môquet ziet hij de heroïsche toewijding waar jongeren een voorbeeld aan kunnen nemen. Volgens de president is Môquet 'één van de anonieme helden waarover de geschiedenisboeken niet spreken' en staat hij voor 'de grandeur van een man die zichzelf geeft voor een hoger doel' – de natie. Sarkozy heeft inmiddels de bouwplannen voor een nieuwe huisvesting van het nationaal archief goedgekeurd. Een museum zal misschien niet lang meer op zich laten wachten...

En het NHM?

Van april tot en met juni van dit jaar zijn er in het 'Projectlab' in Arnhem brainstormsessies gehouden om te komen tot een concept voor het nieuwe museum. Een aantal deskundigen uit de academische, museale en onderwijskundige

wereld zijn zo tot aanbevelingen gekomen. Bijvoorbeeld: 'Het Nationaal Historisch Museum moet primair beleving bieden, waarin geschiedenis op een aantrekkelijke manier tot leven komt.' 'De essentie van de missie van Het Nationaal Historisch Museum is geschiedenis toegankelijk maken voor een breed publiek.' Maar ook: 'Het Nationaal Historisch Museum moet tevens de zwarte bladzijden niet uit de weg gaan.'

Daarnaast is er een aantal scenario's voor de invulling bedacht. Zo is er het scenario 'experientie van de geschiedenis' waarbij de bezoeker het verleden aan den lijve ervaart, van de Kabeljouwse twisten tot en met de krakersrellen. Spelen, doen en beleven voor kleine en grote kinderen staat centraal in dit mogelijke scenario.

De nieuwe directie zal waarschijnlijk aan het eind van het jaar een keuze maken uit de scenario's en de aanbevelingen.

Tot slot

Er bestaat natuurlijk een gevaar dat een nationaal historisch museum wordt ingezet om het nationale verleden te verheerlijken. De Britse plannen wijzen bijvoorbeeld in die richting. Maar met goed en kritisch geschiedenisonderwijs kunnen ook vooroordelen weggenomen worden. In Duitsland en België proberen ze, los van eventuele nationale politieke agenda's, met hun musea een bijdrage te leveren aan het geschiedenisonderwijs. De verschillende scenario's voor het NHM besteden in ieder geval elk veel aandacht aan degelijk en kritisch onderwijs. En of het dan Van Speijk of Karremans wordt? Misschien wel beide. Kleio houdt u op de hoogte.

BRONNEN

- Thomas von der Dunk, *Het Nederlands Museum. Een tweeduizendjarige wandeling door de vaderlandse geschiedenis* (Van Gennep, 2005).
- www.hdg.de
- www.belvue.be
- www.telegraph.co.uk/news/uk-news/1572265/Brown-Why-I-support-British-history-museum.html
- www.telegraph.co.uk/news/uk-news/1572148/It's-time-for-a-museum-of-British-history.html